

Gondolatok az erdőtörvényről

Á G F A L V I I M R E egyetemi adjunktus, Sopron

A még ma is érvényben levő erdőtörvényünk, az 1935. évi IV. tc. (a továbbiakban: T), 1935. augusztus 1-én lépett hatályba.

Visinszkij a jogot a következőképpen határozta meg: „A jog az uralkodó osztály akaratát kifejező, törvényhozási úton létrejött magatartási szabályok, valamint olyan szokások és együttélési szabályok összessége, amelyeket az államhatalom szankciónál, amelyeknek az alkalmazását az uralkodó osztály számára előnyös és kedvező társadalmi viszonyok és társadalmi rend védelme, megerősítése és fejlesztése céljából az állam kényszerítő ereje biztosítja.”

Nyilvánvaló — és bizonyítást nem igényel —, hogy a társadalmi viszonyok hazánkban 1935 óta jelentősen megváltoztak. A társadalom alapját képező termelési viszonyok megváltozásával, illetve megszűnésével megszűnik, illetve megváltozik a neki megfelelő felépítmény is. A megváltozott termelési viszonyok a jognak, mint a felépítmény egyik elemének is új, sajátos vonásokat kölcsönöznek. A megváltozott termelési viszonyokat, mint alapot, legjobban követi változásában jogszabályaink közül az 1949. évi XX. törvényként kihirdetett Alkotmány.

Az Alkotmány 71. §-a szerint: „Az Alkotmány a Magyar Népköztársaság alap-törvénye.” Ebből következik, hogy az összes jogszabályainkat az Alkotmányhoz kell mérni. Az Alkotmány után megjelenő jogszabályok vonatkozásában ez azt jelenti, hogy ha valamely jogszabály az Alkotmánnyal ellenkezik, akkor az érvénytelenségi fogvatékoságban szenved. Az Alkotmány előtt megjelent jogszabályok vonatkozásában pedig azt, hogy a vele ellentétes jogszabályok hatálytalanok.

Ha ilyen szempontból végignézzük erdőtörvényünket, meg kell látnunk azt, hogy annak egyes részei ma már nem tekinthetők hatályban levőnek. Ez az erdőtörvény némely §-ánál világos. Más §-ait későbbi jogszabályok hatályon kívül helyezték. Vannak azonban olyan szakaszai is az erdőtörvénynek, amelyeknél a hatályosság kérdése komolyabb problémát okoz.

Ezután nézzük át az 1935. évi IV. tc-et és annak főbb címeinél, fejezeteinél, ill. §-ainál az alábbi észrevételeket tehetjük.

Első cím: Az erdők fenntartása és az erdőgazdálkodás.

1. fejezet: Az erdők meghatározása és nyilvántartása.

E fejezeten belül mindjárt az 1. § első bekezdése gondolkodásra készíti a törvény olvasóját. Ugyanis: „a földadókataszterben vagy az erdők törzskönyvében ennek a törvénynek hatálybalépésekor erdőkként nyilvántartott területek” számítanak erdőnek. A földadókataszter ma is fennáll. A művelési ágváltozások keresztülvezetése általában megtörténtnek tekinthető. Kérdéses azonban az erdők törzskönyve. Ez községhatáronként és birtokosonként tartotta nyilván az erdőket, azonban az erdő területének közelebbi megjelölése (pl. kataszteri helyrajzi számok) nélkül. Továbbá az erdők törzskönyve az 1945 előtti háborús események következtében sok helyütt megsemmisült, s a változásokat 1945 után azokon a helyeken sem vezették keresztül, ahol a törzskönyv megmaradt, így az erdők törzskönyve megszűntnek tekinthető, ennek következtében a törvény 1. §-a bizonyos módosításra szorulna.

2. fejezet: Az erdőgazdálkodás általános szabályai.

A 9. § megállapításai ma is érvényesnek tekinthetők. A 11. §-t, amely a legeltetésről intézkedik, hatályon kívül helyezte a 16047/1950. FM sz. rendelet, és azóta is szinte évenként jelent meg erre vonatkozó rendelkezés.

3. fejezet: Az erdők védelme.

Itt ki kell emelni a 24. §-t, amely a faállományok minőségi védelme és a faállományok nemesítése érdekében az erdősítési és csemetenevelési célra való erdei fagyvak gyűjtését és forgalombahozatalát, valamint a csemeték forgalombahozatalát illetően a földművelésügyi minisztert komoly jogokkal ruházta fel. A törvény ennek a §-ának a gyakorlati megvalósulása csak a felszabadulás utáni időkből történt meg, a magtermelő állományok és származási körzetek kijelölésével.

4. fejezet: Az erdőgazdasági üzemtervek.

Ez a fejezet átdolgozásra szorulna az új erdőrendezési utasításnak megfelelően. A rendkívüli fahasználattal kapcsolatos részei pedig a tervgazdálkodás keretei között jelentőségüket veszítették.

5. fejezet: Az erdőgazdálkodás szakszerű ellátása, erdőgazdasági személyzet.

A T ezen fejezete is átdolgozást igényelne a ma meglévő, illetve kialakuló helyzetnek megfelelően. Egyes részeit a 12120/1945. ME sz. rendelet hatályon kívül helyezte. Az erdőmérnöki, erdőgazdasági segédszolgálatra vonatkozó 47 és 48-as §-ok

szintén kiegészítésre szorulnak. A T 51. §-át, amely az erdőmérnökök, valamint alerdések és erdőkerülők hatósági esküjéről intézkedik, a 40/1957. (VI. 29.) sz. kormányrendelet hatályon kívül helyezte. E kormányrendelet 2. §-ának b) pontja, amely az erdészeti szakképzettséget mint követelményt írja elő, a végrehajtási utasításban részletes magyarázatra szorul. Ugyanez a kormányrendelet hatályon kívül helyezte a T 52. és 53. §-ának 1. bekezdését, 55., 56., 57., 58. §-át.

6. fejezet: Az erdők államerdészeti kezelése.

A T 60. §-a előírja, hogy mely erdőket kell államerdészeti kezelésbe venni. Az abban felsoroltakon kívül a 2/1956. (Erd. É. 2.) OEF—FM sz. utasítás alapján a mezőgazdasági termelőszövetkezeteket is fel kell venni. Egyébként a T ezen részeivel érintett kérdések a legújabb rendelkezések értelmében az új viszonyoknak megfelelően rendezést nyertek. A T 69—71. §-ait a 12120/1945. ME sz. rendelet helyezte hatályon kívül.

Második cím: Az erdők megosztása.

Az ebben a címben foglaltak nagyrészt elavultnak tekinthetők, mivel nagy területű erdőbirtokok ma már magánkézben nincsenek. A kis területű magánerdőkre nézve azonban meggondolandó, hogy nem volna-e szükséges a szabályozás részletesebb kidolgozása.

Harmadik cím: Erdei termék szállítása.

1. fejezet: Szállítás szárazon.

2. fejezet: Tutajozás és fausztatás.

A T ezen fejezeteiben foglaltak a mai körülményeknek megfelelően módosítandók lennének.

Negyedik cím: Közérdekű erdőtelepítések.

A T ezen címe is az azóta megjelent rendelkezésekkel összhangba volna hozandó és különösen a leromlott legelőkkel kapcsolatban érvényt kellene szerezni a törvény rendelkezéseinek. A T ezen címe nem helyezte hatályon kívül az 1923. XIX. tc. idevonatkozó rendelkezéseit, úgyhogy a módosításnál erre is figyelemmel kellene lenni.

Ötödik cím: Az erdőbirtokossági társulatok.

A T ezen címének rendelkezéseit a 39/1957. (VI. 29.) kormányrendelet átvette és a megváltozott körülményekhez képest módosította azokat, illetve újra érvényt kíván szerezni a T helyes rendelkezéseinek. Úgyhogy emiatt a T ezen címevel részletesebben nem foglalkozom, csupán azt jegyzem meg, hogy az 1130/1949. Korm. rendelet a T 199. §-ának 2. bekezdését hatályon kívül helyezte, és ennek értelmében a tagokat a közgyűlésen — tekintet nélkül érdekeltségük mértékére — személyenként egy-egy szavazati jog illeti meg.

Hatodik cím: Természetvédelem.

A T 212. §-a elsősorban is megállapítja a természetvédelem tárgyait. E § első bekezdésének a) pontját a múzeumokról és műemlékekről szóló 1949. évi 13. sz. törvényerejű rendelet hatályon kívül helyezte. Ennek következtében a T ezen címe mind ezzel a törvényerejű rendelettel, mind pedig ennek végrehajtási rendeletével összhangba hozandó.

Hetedik cím: Erdőrendészeti hatóságok; a jogorvoslatok; a rendes bírói út igénybevétele; az erdészeti igazgatás szervezete.

A T-nek ez a címe mondható talán a legjobban elavultnak. Egyes §-ait már a 12230/1945. ME. sz. rendelet módosította, ill. hatályon kívül helyezte. Az 5200—2/1950. (II. 23.) BM rendelet, valamint a 120/1955. (Mg. E. 46.) OEF FM sz. utasítás szintén módosítólag hatott. Végül a 38/1957. (Erd. É. 36.) OEF sz. utasítást kell megemlítenem, amely határozottan kimondja, hogy az elsőfokú erdőrendészeti hatóság a megyei tanács végrehajtott bizottságának mezőgazdasági osztálya, a másodfokú erdőrendészeti hatóság az Országos Erdészeti Főigazgatóság. E jogszabályok figyelembevételével elsősorban a T ezen címe szorulna módosításra, de ennek következtében a T egyéb §-ai is értelemszerűen módosulnak. A T 230. §-a az elsőfokú erdőrendészeti hatóság határozata ellen a közigazgatási bíróságokhoz benyújtott panaszokról, ill. azok elintézéséről intézkedik. Az 1948. évi II. tc. a közigazgatási bíróságokat megszüntette. Így a T ezen szakasza hatályon kívül helyezettnek tekinthető, ill. az idézett törvény értelmében módosítandó.

Nyolcadik cím: Büntető rendelkezések.

1. fejezet: Az erdőrendészeti áthágások.

A T ezen fejezetét a 2040/1949. (III. 5.) Korm. sz. rendelet hatályon kívül helyezte. Az idézett rendelet a T 239. §-ában felsorolt eseteket átvette. A 2040-es rendelet értelmében az erdőrendészeti áthágások erdőrendészeti kihágásnak minősülnek. Már itt meg kívánom említeni, hogy az 1955. évi 17. sz. törvényerejű rendelet a ki-

hágás intézményét megszüntette. Most a korábban kihágásként büntetendő cselekmények általánosságban szabálysértésnek minősülnek.

2. fejezet: Az erdei kihágások.

Mint az előbb említettem, a 17/1955. tvr. a kihágás intézményét és a kihágási bíráskodást megszüntette. Így a T 258. §-ában felsorolt cselekmények nagyrészt szabálysértéssé váltak, azonban egyes esetei büntettnek is számítanak. Az 1950. évi II. törvény: a büntető törvénykönyv általános része (Btá) a társadalom ellen elkövetett bűncselekményeket két csoportra osztotta.

1. Büntett, a társadalomra nézve nagyobb mértékben veszélyes,

2. kihágás, a társadalomra nézve kevésbé veszélyes cselekmény vagy mulasztás.

Figyelembe kell még azt vennünk, hogy az 1957. évi 6. sz. tvr. a szabálysértési bizottságok megválasztásának, valamint működésük megkezdésének időpontját későbbre halasztotta. Fontos még megemlíteni azt, hogy a 2040/1949. Korm. sz. rendelet 15. §-a szerint a T 258. §-ában meghatározott erdei kihágások miatt az eljárást hivatalból kell megindítani. A T ezen fejezetének módosításánál figyelembe kell vennünk az erdészek jogairól és kötelességeiről intézkedő 40/1957. (VI. 29.) sz. rendeletet is.

Kilencedik cím: Az Országos Erdei Alap.

A T 287. §-a szerint az Országos Erdei Alap közérdekű erdészeti és természetvédelmi célok előmozdítására szolgál. A T ebben a címében az 1923. évi XX. tc. rendelkezéseit vette át. Minthogy az alapokat általában jogszabály megszüntette és a Magyar Népköztársaság az Alap által szolgált célok megvalósításához szükséges anyagi eszközökről az állami költségvetésben gondoskodik, így a T e címe értelmét veszítette, és ennélfogva tárgytalanná vált.

Tizedik cím: Vegyes, átmeneti és záróintézkedések.

A T 293. §-a megfelelő adómérséklésekről intézkedik. Kérdés azonban, hogy ezt hatályosnak tekinthetjük-e, mert hiszen a 294. §. az önkéntes erdőtelepítések esetére 30 évre mentesítette az erdőt a földadó és járuléka alól, ugyanakkor a 22/1957. (IV. 6.) Korm. rendelet ugyanezt az adómentességet az erdőtervényre való hivatkozás nélkül 20 évben állapította meg.

A 296. §. az erdőt terhelő szolgalmi jogok megváltásáról intézkedik. Ez a §. a földreform értelmében jelentőségét veszítette, mindenesetre azonban a szolgalmi jogok tekintetében is megfelelő rendelkezés kiadása volna szükséges, mert nem egy esetben az erdőgazdaságok kénytelenek megengedni, hogy pl. az erdőgazdasági utakon nem erdőgazdasági szállítások is lebonyolíthatók legyenek.

A 297. §. 10 kh aluli zárvány, ill. beékelődő területek kisajátításáról intézkedik. E helyes intézkedés megvalósításával kapcsolatban a centralizáció csökkentése érdekében célszerűbbnek látszik, ha a kisajátítási jogot nem a földművelésügyi miniszter, hanem az elsőfokú erdőrendészeti hatóság adná meg.

Igen fontos lenne, hogy a T 300. §-ának, mely szerint a bányahatóság kutatási és bányaművelési engedélyt csak az erdőrendészeti hatóság meghallgatásával adhat, érvényt szerezni. Mert bár tökéletesen elismerem a bányászati népgazdasági jelentőségét, azonban megtörtént esetekből kifolyólag meg kell állapítani, hogy e rendelkezés mellőzésével nem is egy esetben súlyos erdőgazdasági károk keletkeztek, amelyeknek orvoslása elmaradt.

A 301. § az erdőgazdasági közösségek alakításáról intézkedik. A T e haladó szellemű §-át a szövetkezeti jog — mely jogág nálunk még a mezőgazdasági jogba tartozik — rendelkezéseivel szükséges lenne összhangba hozni és utána annak mielőbbi érvényt szerezni.

A T következő fejezetei részben kisebb jelentőségűek, részben jogszabállyal módosítottak, így ezekre nem térek ki. Csupán a 312. §-t említem, amely a turistaforgalom ideiglenes szabályozásáról intézkedik és már eredetileg is csak átmeneti jellegű volt. Az e §-ban tárgyaltak mielőbb rendezésre szorulnak, figyelembe véve azt, hogy a Munka Törvénykönyvének 44. §-a — az Alkotmány alapján — előírja, hogy a Magyar Népköztársaság biztosítja, hogy a dolgozók szabadidejük alatt élvezhessék a szocialista kultúra alkotásait és szabad hazájuk természeti szépségeit.

A fentiekben erdőtervényünk főbb címeit, ill. fejezeteit átnézve — ha ez nem is teljes részletességgel történt — megállapíthatjuk, hogy annak egyes részei ma már nem tekinthetők hatályban lévőnek. A cikk elején írottakból nyilvánvaló, hogy új erdőtervényre lenne szükség. Elsősorban kodifikációra lenne szükség, azaz az erdészeti jog egységes, az összes jogszabályokat magában foglaló megalkotására, mely kódex (Törvénykönyv) életbeléptetésével valamennyi idevonatkozó jogszabály hatályát vesztené és a szétszórt jogszabályok helyébe egységes törvénykönyv lépne. Ennek megvalósítása jelenleg még nem látszók elérhetőnek, ha figyelembe vesszük

azt, hogy a polgári jogi törvénykönyv, valamint az általános és különös részt egy-
ségesen magában foglaló új büntetőtörvénykönyv megalkotása, ill. elkészítése is
most van csak folyamatban.

Ezt figyelembe véve meg kell elégednünk azzal, hogy elvégezzük az erdészeti
jog inkorporációját, ami alatt a már érvényben lévő különböző jogszabályok egy-
ségbefoglalását értjük. Ez utóbbi munka azonban véleményem szerint el nem ha-
nyagolható, és mielőbbi elvégzése szükséges. A törvényesség megtartásának egyik
előfeltétele, hogy legyenek jó jogszabályok, ezeket meg lehessen ismerni, a jogrend-
szer ne legyen áttekinthetetlen és a jogalkalmazók, valamint a polgárok kiismerjék
magukat a jogág egészében. Törvényességről jogszabályok nélkül nem beszélhetünk.
A törvényesség megtartása szempontjából annál is inkább szükséges az inkorporáció
vagy a kodifikáció elvégzése, mert a jogalkalmazók jelentős része az erdészeti jog-
szabályok tekintetében nem rendelkezik jogi képzettséggel, így számukra a jogalkal-
mazásnak még a bíróságok számára is oly nehéz munkáját ezen az úton meg kell
könnyíteni.

Hozzászólás Fritsch Antal „A kiegyenlítő rakodókról” című cikkéhez

Joggal kifogásolják a fűrészüzemek és más átvevő vállalatok az erdőgazdaságok
egyenlőtlen ütemű, választékú, nehezen irányítható, sokszor hibás irányú szállításait,
mert ez termelésünk minden folyamatát zavarja. A népgazdaságnak viszont kevés
olyan termelő ágazata van, mint az erdőgazdaság, ahol egy-egy termelő munkahely
a legkülönbözőbb célra szánt faanyagot egyidőben termeli és a legkülönbözőbb —
legtöbbször előre meg nem határozható — viszonyok között szállítja el.

A két ellentétes szempontot mind az általános szállítási feltételek, mind az
erdőgazdaság és az átvevő üzemek között folyó kooperációs együttműködés alapján
létrejött szállítási szerződések igekeznek összeegyeztetni. Ez azonban eddig meg-
nyugtatóan nem sikerült, mert az egyenletes szállítási feltételeink főként az erdő-
gazdaságnál hiányoztak. Sok tekintetben mutatkoznak hiányosságok ezen a téren a
szállító vállalatoknál, sőt az átvevő üzemeknél is. A kérdés megoldása az erdőgazda-
ság részéről a szállítás egyenletessé tételének biztosításában rejlik.

Vizsgáljuk meg a kérdést az erdőgazdaság adottságain keresztül és keressük
meg az akadályokat, amelyek az egyenletesség kialakítását gátolják. Vizsgálatunknál
nem tárgyaljuk a síkvidéki és általában kis fatömeeggel rendelkező viszonyokat, ahol
közvetlen szállítással gazdaságosan oldható meg az egyenletesség kérdése. Az alábbiak
ban a domb- és hegyvidéki erdeinkben jelentkező akadályokat tárgyaljuk.

Kitermelés alkalmával a különböző célra alkalmas faanyagok — a gyakorlatilag
megvalósítható legjobb vágásrend esetében is — tő mellett szétszórva, hektáronként
általában 20—300 m³ mennyiségben jelentkezők. Az egyes átvevők felé megköve-
telt egyenletesség első akadálya az, hogy az egyes választékokat nem tudjuk ki-
emelni a tömleleti készletből, hanem a kiszállítást a térbeni folyamatosság szerint
kell végrehajtani, amely egyes választékok kiközéltetésének időpontját annak elhe-
lyezkedésétől teszi függővé. Ez az akadály tehát nem az egész mennyiség egyenletes
közéltetését, hanem a választékok megkívánt egyenletességét és irányítását gátolja.

A tő mellől való közéltetés terepen (hozam területen) való mozgatást jelent. Ez
a körülmény rámutat a másik akadályra: az időjárástól függő terepviszonyokra és
az újulat kímélése érdekében megkívánt elővigyázatosságra.